

Landskabskarakterområde 2, Ulvshale – marint forland domineret af rørskov, strandengsarealer og skov

Foto 1: Rørsump og strandengsarealer på nordsiden af Ulvshale

Nøglekarakter

Landskab domineret af natur- og halvkulturarealer, som benyttes rekreativt i varierende grad i form af sommerhuse, campingplads og vandrestier.

Landskabskarakter

Karakterområdet domineres af natur- og halvkulturtyperne strandeng, rørsump, græsningsskov og hede. Centralt i området ligger Ulvshale skoven, som er en gammel lysåben græsningsskov, der nu ligger hen som urørt skov. Skovbilledet præges af høj variation både mht. arter og de enkelte vedplanters form – fra rette stammer til krogede flerstammede individer. Jordbunden, som udgøres af gamle strandvolde af flint, understøtter skovens varierede særpræg. Nord og syd for dette skovområde ligger større sammenhængende områder af strandeng og rørsump hvorfra der er udsigt over det omkringliggende havområde. Syd for skoven ligger et mindre hedeområde, der er en rest af et tidligere større sammenhængende hedeområde. Området fra Hegnede bakke og til Ulvshalegård er inddæmmet og drænet. Diget omkring dette område ud mod Stege Bugt og gamle stynede popler, som findes spredt i hegn og skel understreger dette delområdes karakter af at være et gammelt kulturlandskab.

De nævnte naturtyper suppleres med to sommerhusområder en campingplads og enkelte sommerhuse, som ligger spredt i området. Intensiteten af den rekreative udnyttelse af området varierer fra at være intens omkring sommerhusområdet ved nordkysten med p-pladser og iskiosk ved badestranden til en mindre intens form med stisystemer suppleret med informationstavler rundt i området. Husene i sommerhusområdet på den nordvestlige del af Ulvshale ligger spredt og omgivet af skov-fyr og birk hvorved området får et skovlignende præg. Ulvshale har været benyttet rekreativt siden starten af 1900-tallet.

Fra stort set hele området er der udsigt over de omkringliggende havområder. Disse havområder er lavvandede, og afstanden til enten Sjællands kyst eller Nyord er begrænset, hvorved disse danner den overordnede rumlige afgrænsning.

Landskabstype: Rørskov, strandeng og skov samt sommerhusbebyggelser på marint forland bestående af strandvolde og marint sand og ler.

Beliggenhed og afgrænsningUlvshale, der er udgøres af marine aflejringer, strækker sig fra foden af Hegnede bakke og omkring 3 km i nordvestlig retning. Se kortbilag 1A.

Naturgrundlag

Naturregion 10, Nee (N: Marint forland, e: strandvolde, e: flade/plateau)

Se kortbilag 2A for afgrænsning af naturregionerne.

Strandvolde, der består af flint fra klinten, er det bærende element i udformningen af Ulvshale. Et system af strandvolde strækker sig fra nordsiden af Hegnede Bakke i vifteform mod nordvest. Strandvoldene er kun overlejret af et tyndt jordlag. De ældste strandvolde ligger sydligst, mens de yngste ligger ved nordøstkysten. Strandvoldene når nogle steder en højde på op til 2-3 m.o.h. Således kan deres lokalisering i nogle tilfælde erkendes på et 4-cm kort, hvoraf det fremgår, at der ligger en høj koncentration af strandvolde i det område, hvor der i dag findes skov. Strandvoldssystemet strækker sig videre i nordøstlig retning og afsluttes ved den yderste kyst af en lang sammenhængende vold. Langs

denne kyst er aflejret sand. Som følge af den reduktion i bølgeenergien, som strandvoldene forårsager, aflejres marine sedimenter imellem og syd for strandvoldene. Nord og syd for de ældste strandvolde, der udgør den centrale del af Ulvshale, strækker større sammenhængende områder bestående af marine aflejringer af finkornet materiale sig over arealer på henholdsvis 90 ha. og 85 ha. Disse arealer består af dels rørsump dels strandengsarealer.

Arealanvendelse

Dyrkningsformer

Der drives ikke intensivt landbrug i området.

Halvkulturarealer

På henholdsvis nord- og sydsiden af den yderste del af Ulvshale ligger to større rørsumparealer. Rørsumpsarealet på sydsiden (Horsnæs) dækker hele Horsnæs på omkring 85 ha. mens området på nordsiden dækker omkring 90 ha. Dele af rørsumparealet på nordsiden af Ulvshale græsses af kvæg og fremstår derfor med strandengskarakter.

Den inderste del af Ulvshale, som ligger syd for vejen, udgøres overordnet set af inddæmmede, drænede og græssede arealer, der som følge heraf fremstår som strandenge. Området strækker sig fra foden af Hegnede bakke i sydøst til Ulvshalegård i nordvest – en strækning på omkring 2 km. Fra diget ved sydkysten strækker området sig omkring ½-1 km ind i landet, hvor det afgrænses af vejen. Midt i området findes et højereliggende og mindre fugtigt hedeområde. Dette område dækker et areal på omkring 40 ha.

Beplantning

På den centrale del af Ulvshale findes et skovareal, der samlet dækker omkring 125 ha. Skovarealet strækker sig over de centralt beliggende og dermed ældste strandvolde, hvilket sætter sit præg på skoven. Flinten ligger ganske nær overfladen, hvor den bølgede form af de gamle strandvolde tydeligt erkendes. Skovområdet ligger på den nordlige side af Ulvshalevej. Skovarealet består af gammel græsningsskov af tildels selvsåede individer af bl.a. bøg, ask, avnbøg, spids-løn, elm, hassel, navr, alm. røn, rød-el, bævreasp, birk, småbladet lind samt tarmvrid-røn. Disse arter danner tilsammen en lysåben skov af bredkronede og forvredne individer (Skov- og Naturstyrelsen, 2004 C).

Syd for vejen ligger et omkring 62 ha. stort sommerhusområde. Området domineres imidlertid af skov-fyr og birk således at det fremstår med skovpræg.

På de inddæmmede og drænede arealer langs sydkysten findes rester af hegnsplantninger og bevoksninger spredt på halvkulturarealerne. Imellem og omkring hedearealerne står egetræer og gamle tidligere stynede popler. På diget langs kysten findes ligeledes enkelte stynede popler samt spredt bevoksning af løvfældende arter. På selve hedearealet findes et stort antal enebuske samt kompakt opvækst af birk. Opvæksten af birk forsøges holdt tilbage ved græsning.

Bebyggelsesstruktur

Sommerhuse er den altdominerende bebyggelsestype.

Nord for Hegnede Bakke ud mod Østersøen ligger et sommerhusområde, der samlet dækker et areal på omkring 86 ha. Sommerhusområdet består af sommerhuse opført i varierende materiale, i varierende størrelse og dermed varierende udseende, men placeret i et symmetrisk mønster der følger en udstykning i små parceller af ens størrelse.

I den nordvestlige ende af Ulvshale syd for vejen ligger områdets anden større samling af sommerhuse. Dette område fremstår som en lysåben skov bestående af skov-fyr og birk hvor sommerhusene ligger spredt i et ikke veldefineret mønster. Af de historiske kort fremgår det, at dette område tidligere var dækket af hede.

Vest for det sommerhusområde, som ligger ved nordkysten af Ulvshale, ligger en campingplads i tilknytning til kysten. På vestsiden grænser campingpladsen op til Ulvshale Skoven.

En mindre samling af sommerhuse findes umiddelbart nordvest for campingpladsen langs grusvejene i skovbrynet af Ulvshale skoven. En del af disse sommerhuse er sorttjærede træhuse, der ligger i umiddelbar tilknytning til vejen med udsigt til vandet. I dette område findes yderligere en Højskole, der tilsyneladende har mistet sin funktion samt en feriekoloni.

Ulvshalegård, beliggende centralt på Ulvshale, Vennekehus, ved nordvestkysten samt Vogterhuset, ved strandensarealerne på nordsiden findes også på de gamle målebordsblade. Disse bebyggelser bærer imidlertid også præg af at tjene rekreative formål. Dele af Ulvshalegård fungerer som naturcenter, mens de øvrige gårde/huse tilsyneladende fungerer som ferieboliger.

Tekniske anlæg

En 380 volts ledning løber over Vedelen og langs diget.

Langs sydkysten af Ulvshale er anlagt en sti (Telefonstien) med en bredde på omkring 3 meter.

Rumlige og visuelle forhold

Strandensarealerne på nord og sydsiden af den nordvestlige del af Ulvshale skoven fremstår som ubrudte åbne flader med udsigt over det omkringliggende havområde og kysten ved Sjælland. I kontrast hertil danner skoven en lukket rumlig afgrænsning. Området fra Ulvshalegård og ind til Vedelen ved Hegnede bakke er mere varieret idet strandens- og hedearealer her afgrænses af transparente hegn og bevoksninger. Disse hegn og bevoksninger bryder udsigten over det omkringliggende havområde, hvilket understreger det mindre skalaforhold, som findes her i forhold til strandensområderne mod nordvest. De indtil nu omtalte områder fremstår rolige til afsondrede både visuelt og lydæssigt.

Samlet set fremstår området let varieret idet arealanvendelsen skifter fra rolige uforstyrrede natur/halvkulturarealer og skov til sommerhusområder og campingplads. Det er således graden af den rekreative anvendelse af området i samspil med naturtyperne, som skaber denne variation. De områder, hvor sommerhuse og campingplads dominerer, fremstår mindre rolige end den øvrige del af området samtidig med, at de fremstår varierede og mindre i skala.

Kulturhistoriske mønstre og anlæg

Hele Ulvshale herunder også skovarealet har været anvendt til græsning. Pga. denne græsning var skoven omkring 1805 så medtaget, at den ikke blev regnet for fredskov i forbindelse med fredskovsforordningen. I 1840 blev det imidlertid fra Rentekammerets side bestemt, at skovarealet samt kvaliteten heraf skulle øges. Græsningen blev stoppet, og det skovbevoksede areal blev øget dels ved plantning dels ved selvsåning. Siden denne tid har Ulvshaleskoven ligget urørt hen (Hedemann, 1987). Den centrale del af skovarealet plejes dog ved at fjerne opvækst af bøg og nål. Formålet er at bevare skovens lysåbne karakter og forbedre forholdene for arterne tarmvrid-røn og småbladet lind (Skov- og Naturstyrelsen, 2004 C).

Det drænedede område mellem Hegnede Bakke og Ulvshalegård fremstår i dag som et kulturbetinget og kulturpræget naturområde med diget langs kysten og de stynede popler i hegn og på diget.

På nordsiden af Ulvshale findes tangdiger, som er mellem 150 og 200 år gamle (Skov- og Naturstyrelsen, 2004 C).

På den nordvestlige ende af Ulvshale ligger et skanseanlæg fra 1807. Efter bombardementet af København og tabet af den danske flåde blev opført en række skanseanlæg langs kysten, hvorfra det var muligt at beskyde passerende krigsskibe. Skansen på Ulvshale var bemanded fra 1807 til 1814. I dag holdes området omkring Skansen frit for opvækst af træer af græssende kreaturer.

Betragtes de høje målebordsblade fra 1888 og de lave målebordsblade fra 1930, ses det, at hede og engarealer havde en betydelig større udstrækning, end tilfældet er i dag. Hedesignatur iblandet signatur for eng strækker sig på de gamle kort langs sydkysten af Ulvshale fra Skansen i nordvest og til Vedelen i sydøst. I dag udgøres området fra Skansen og til Ulvshalegård dels af skov dels af sommerhusbebyggelse. Det eksisterende hedeareal er således en rest af et hedeareal, som dækkede en langt større del af Ulvshale.

Ulvshale har fungeret som rekreativt område langt tilbage i tiden. Mange af Steges borgere havde sommerhus på Ulvshale ligesom mange Københavnerne tog på pensionat for at nyde naturen og den friske luft. De første sommerhuse blev bygget på Ulvshale i 1920.

Indtil 1974 blev gravet kugleflint på Ulvshale. Kugleflinten blev anvendt til finmaling af diverse materialer i bl.a. cementindustrien og farvemøller. Som følge af gravningen af flint findes flere steder i området fordybninger i landskabet, som til tider står under vand. Ved broen til Nyord ligger endnu de cementbåse, som blev anvendt til sortering af flinten inden den blev transporteret videre fra et færgested, der lå sydvest for broen (Hedemann, 1987).

Foto 2: Familien købmand Brandt fra Stege ved deres sommerhus på Ulvshale i 1934

Foto 3: Pensionat Ulvshale Østersøbad

Landskabets tilstand og udviklingstendenser

Der er ikke nogen umiddelbare tegn på ændringer i tilstanden af hverken naturtyper eller den rekreative anvendelse af området.

Hedeområdet bærer dog, som omtalt ovenfor, i høj grad præg af at være under tilgroning. Men da der tilsyneladende er igangsat plejetiltag for at modvirke denne udvikling, må det forventes, at denne naturtype bevares.

Poplerne i området er tilsyneladende ikke blevet stynet igennem en længere årrække. Får disse popler lov at falde hen, vil det kulturbetingede præg, som de drænedede arealer omkring Vedelen og Ulvshalegården har, udviskes.

"Telefonstien", som løber langs sydkysten af området, er blevet udbygget til en grusbelagt sti med en bredde på omkring 3 meter. Udfra dimensionerne af stien at dømme er den tilsyneladende beregnet til at kunne lede et højt antal besøgende igennem strandengs- og hedearealerne. Stien kan ses som et billede på den udvikling i benyttelsen af området, som har fundet sted i løbet af de sidste par hundrede år. Oprindeligt blev Ulvshale benyttet til græsning og derfor inddæmnet og drænet, mens det fra starten af 1900-tallet til i dag har udviklet sig til at tjene rent rekreative og naturbeskyttelsesmæssige interesser.

Foto 4: Ulvshaleskoven står på gamle strandvolde af flint.

Foto 5: Tangdige på nordsiden af Ulvshale

Foto 6: Sandstranden langs nordkysten af Ulvshale.
Billedet her er taget ud for campingpladsen

Foto 7: Langs den inderste del af det nordvendte skovbryn af Ulvshaleskoven ligger en række større sorttjærede sommerhuse med udsigt over havet.

Foto 8: Et af sommerhusene i sommerhusområdet, som ligger langs nordkysten af Ulvshale.

Foto 9: Et andet af sommerhusene i sommerhusområdet, som ligger langs nordkysten af Ulvshale.

Foto 10: I det sommerhusområde, som ligger syd for Ulvshalevej i den nordlige ende af Ulvshale ligger sommerhusene omgivet af Skov-Fyr og birk hvilket giver området et let skovpræg.

Foto 11: Hedearealet på Ulvshale.

Planmæssige og juridiske bindinger Regionplan 2001-2013, Storstrøms Amt

- Regionale naturområder

Hele karakterområdet er udpeget som regionalt naturområde.

- Særlige regionale naturbeskyttelsesområder

Hele området med undtagelse af sommerhusområdet nord for Hegnede bakke er en del af et større regionalt naturbeskyttelsesområde.

- Lavbundsarealer

Hele området er udpeget til lavbundsareal.

- Ny skovtilplantning uønsket

Skovtilplantning er uønsket i hele karakterområdet.

Fredninger

Langt størstedelen af Ulvshale er underlagt fredninger. I det følgende ridses de overordnede rammer for

de respektive fredningskendelser op. Der henvises til fredningskendelserne for detaljerede oplysninger om indholdet af fredningerne.

- Overfredningsnævnets kendelse af 19. december 1929.

Den ældste fredning, som er fra 1929, dækker den nordvestlige del af skoven nord for vejen. Ifølge denne fredning skal "Den bestand af naturlige træarter, vildt voksende danske løvtræer og ener, der forefindes, opretholdes og plejes i videst muligt omfang ved forestående forstlig behandling...".

- Overfredningsnævnets kendelse af 16. december 1946

Denne kendelse er en samling af delfredninger som hovedsageligt dækker den sydøstlige del af Ulvshale. Stort set samtlige delfredninger kan betragtes som status quo fredninger. De indeholder dels forbud mod at grave sten og grus i området dels forbud mod dræning af områder dels forbud mod tilplantning med ved dels forbud mod at fjerne eksisterende vedplanter.

- Fredningsnævnets kendelse af 19. maj 1972 samt Overfredningsnævntes kendelse af 16. september 1974

Disse to fredningskendelser fra henholdsvis 1972 og 1974 vedrører strandengsarealerne på nordspidsen af Ulvshale. Disse arealer skal bevare deres karakter af afgræssede strandengsarealer.

- Overfredningsnævnets afgørelse af 29. maj 1980

Strandengsarealerne på sydvest spidsen af Ulvshale blev fredet i 1980. Formålet med denne fredning er at bevare området således, at det fortsat kan fungere som levested for vandfugle både som ynglelokalitet og som trækrastplads.

Natura 2000 områder

- Habitatområde nr. 147

Hele karakterområdet er en del af habitatområde nr. 147 som dækker Ulvshale, Nyord og havet mellem Møn og Sjælland.

- Fuglebeskyttelsesområde nr. 89

Hele karakterområdet er en del af fuglebeskyttelsesområde nr. 89, som dækker Ulvshale, Nyord og havet mellem Møn og Sjælland.

- Ramsarområde nr. 22

Hele karakterområdet er en del af ramsarområde nr. 22, som dækker Ulvshale, Nyord og havet mellem Møn og Sjælland.

Litteratur

Hedemann, H. (1987): Ulvshale-Nyord I: Geografisk Orientering nr. 6 1987.

Nøhr, S. & Rosenmeir, E. M. (1999): Fra det nu forsvundne Møn. Strandbergs Forlag.

Storstrøms Amt (2002): Regionplan 2001-2013. Nysted Bogtrykkeri A/S

Skov- og Naturstyrelsen (2004 A): Udpegningsgrundlag – habitatområder. [Citeret maj 2004]

Tilgængelig på internettet: www.natura2000.sns.dk/habitat/oplysninger/udpegningsgrundlag/

Skov- og Naturstyrelsen (2004 B): Habitatdirektivet: [Citeret maj 2004]

Tilgængelig på internettet: www.natura2000.sns.dk/habitat/habitatdirektivet/

Skov- og Naturstyrelsen (2004 C): Ulvshale Møn. [Citeret maj 2004]

Tilgængelig på internettet: www.sns.dk/Falster/vabdrefl/85ulvshale.htm

Skov- og Naturstyrelsen, (2004 D): Ramsarkonventionen, [Citeret maj 2004]

Tilgængelig på internettet: www.natura2000.sns.dk/ramsar/

Skov- og Naturstyrelsen, (2004 E): Fuglebeskyttelsesdirektivet, [Citeret maj 2004]

Tilgængelig på internettet: www.natura2000.sns.dk/fuglebeskyttelse/fuglebeskyttelsesdirektivet/